

Neobvyklý nález užovky hladké v Chřibech

Užovka hladká (*Coronella austriaca*) se vyskytuje na většině území České republiky, ale patří mezi méně známé druhy hadů. Ve střední Evropě obývá rozmanitá prostředí zejména stepního až lesostepního charakteru, dále světlé lesy, křovinaté paseky a výslunné kamenité stráně. Na podobných stanovištích se vyskytuje také na území okresu Uherské Hradiště, kde je ale v současnosti známo jen několik lokalit. Nejčastěji ji lze zastihnout v otevřené krajinné nízkých poloh Bílých Karpat a Vizovické vrchoviny na východě nebo v teplých a suchých partiích Chřibů na západní straně Uherskohradištska (např. Vlašín 1992, Hrabec a kol. 2002). V Chřibech byla užovka hladká až dosud pozorována pouze jednotlivě (na šesti lokalitách ležících ve třech čtvercích síťového faunistického mapování), a to především ve východní části pohoří, kde preferuje teplejší svazité louky a pastviny zarostlé stařinou a křovinami (Kerouš 2000). Ve stejných biotopech jsme ji zde opakovaně nacházeli i v okolí Smradavky u Buchlovic v průběhu biologického kurzu se studenty uherskohradištského gymnázia v červnu 2004.

Velmi zajímavý nález jsme přítom učinili 25. června 2004 v dopoledních hodinách. Na okraji asfaltové cesty vedoucí kolem Kamenné studánky do přírodní rezervace Holý kopec (k.ú. Buchlovice, kvadrát faunistického mapování 6969, nadmořská výška 420 m n. m.) jsme našli čerstvě uhynulou užovku hladkou (obr. 3), z jejíhož boku vyčnívala přední část těla mláděte slepýše křehkého (*Anguis fragilis*).

Šlo o juvenilního jedince užovky hladké o délce 24 cm. Tělo měla svrchu zbar-

vené šedohnědě s charakteristickou tmavě hnědou kresbou na hlavě i hřbetě. Břicho bylo cihlově červené beze skvrn, což je pro mladé jedince tohoto druhu typické. Slepýš měl hřbetní stranu těla stříbřitě šedou, přičemž středem hřbetu se táhl tenký černošedý pruh. Černošedé měl i boky těla, břišní šupiny byly ocelově šedé.

Popsat přesně sled událostí předcházejících nálezu není možné, přesto se pokusím alespoň o jejich částečnou rekonstrukci.

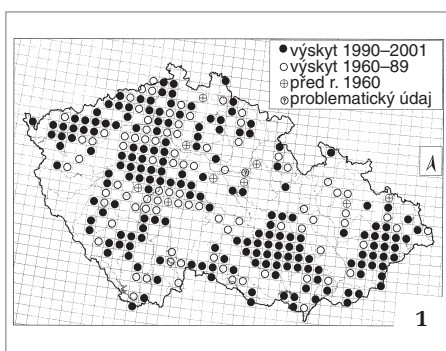
Užovky hladké jsou převážně saurofágní (živí se ještěry), přičemž slepýši spolu s ještěrkami jsou jejich častou potravou. Na některých lokalitách dokonce dochází až k určité potravní specializaci na jistý druh ještěřů. Větší kořist usmrcují udušením ve smyčkách svého těla, avšak menší kořist umějí polykat živou (Diesener, Reichholf a Diesenerová 1997). To byl zřejmě i případ mláděte slepýše křehkého. Jak dokázala následná pitva, zadní část jeho těla se stále nacházela v trávicí trubici užovky. Nedlouho poté, co užovka ulovila slepýše, se ale sama stala kořistí jiného predátora, zřejmě kunovité šelmy, což dokládalo rozmístění a velikost ran po zubech na těle hada. Jedné z hlubokých a patrně i smrtelných ran na levé straně těla chtěl využít pohlcený slepýš jako únikové cesty z těla užovky. Během útoku predátora však byla usmrcena nejen užovka, ale i slepýš, který měl taktéž několik ran na těle. Otázkou zůstává, proč nebyl lov užovky dokončen jejím sežráním. Pravděpodobně byla šelma při útoku něčím vyrušena. Vzhledem k tomu, že jsme našli plazy čerstvě uhynulé (užovka ještě krvácela a v její ocasní části jsme zaznamenali i několik pohybů), mohla plachého predátora vyrušit i naše skupina, takže opustil svou kořist, aniž by ji pozřel.

Popsaný nález užovky hladké je zajímavý nejen pro svůj neobvyklý charakter, ale i tím, že jde o první zjištění druhu v lesní části Chřibů.

1 Rozšíření užovky hladké (*Coronella austriaca*) v ČR. Upraveno podle B. Mikátová, M. Vlašín, V. Zavadil (eds.) 2001

2 Užovka hladká je nejmenší z našich druhů užovek, dorůstá až 75 cm, obvykle však jen 50–60 cm. Foto V. Zavadil

3 Uhynulé mládě užovky hladké nalezené v Chřibech, z jejíhož boku vyčnívala přední část těla slepýše křehkého (*Anguis fragilis*). Foto J. Dušek

1

2

